

Hierarchické uspořádání církve

Hierarchické uspořádání Církve vyplývá přímo z jejího charakteru, neboť je Bohem svolaným, uspořádaným společenstvím.

Svůj původ zakládá na Kristu, nejvyšším Veleknězi (kněz – *hiereos*), který vykonával trojí službu: kněžskou, prorockou a pastýřskou.

Církev má kněžský charakter daný:

obecným kněžstvím všech pokřtěných,
svátostným kněžstvím služebníků církve.

Hierarchické uspořádání církve

Současná podoba církevního uspořádání vykrytalizovala během 1. a na začátku 2. století.

Rané období Církve (přibližně prvních 70 let) můžeme považovat za období normativní. Během něho došlo k vytvoření základních struktur, které – až na nepatrné výjimky – zůstávají v platnosti podnes:

- povolání apoštolů a jejich poslání
- vybrání spolupracovníků místního společenství - „starších“ (presbyteroi)
- ustanovení nástupců apoštolů – dohlížitelů (episkopoi)
- ustanovení služebníků – diakonoi

Vzniká tak tříčlenná hierarchická struktura Církve: biskupové (episkopoi), kněží (presbyteroi) a jáhni (diakonoi), která je zachována podnes.

Hierarchické uspořádání církve

Trojí Kristova služba v Církvi

Trojí Kristovo poslání, označované též někdy jako trojí Kristův úřad: Kristus je Kněz, Prorok a Král (Kněz, Učitel a Pastýř) platí i o jeho mystickém těle, neboť *celý Boží lid má na těchto třech Kristových funkcích účast a nese odpovědnost za poslání a službu, které z nich vyplývají (Jan Pavel II.: Redemptor hominis, 18-21).*

V čem spočívá **kněžská, učitelská a pastýřská** služba církve:

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská služba v Církvi

Samo jméno Kristovo je klíčem k pochopení jeho kněžského poslání. *Ježíš Kristus* znamená *Jahve Osvoboditel - Pomazaný*.

Kristus je Knězem, protože se obětuje za svůj lid a zároveň ho posvěcuje: *Jemu, jenž nás miluje a svou krví nás obmyl od našich hříchů a učinil nás královským kněžstvem Boha, svého Otce, jemu buď sláva a moc navěky (Zj 1,6).*

Vy však jste rod vyvolený, královské kněžstvo, ... (1Petr 2,9).

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská služba v Církvi

Účast na Kristově jedinečném, neopakovatelném kněžství má jeho lid, a to ve dvojí podobě:

Vždyť pokřtění jsou svým znovuzrozením (křtem) a pomazáním od Ducha svatého (břmováním) posvěceni na duchovní chrám a na svaté kněžstvo (LG 10).

Toto kněžství, získané skrze svátost křtu a potvrzené břmováním, nazýváme **kněžstvím obecným (všeobecným)**.

Ať proto všichni Kristovi učedníci setrvávají v modlitbách a společně chválí Boha (srv. Sk 2,42-47), ať sami sebe nabízejí jako oběť živou, svatou a Bohu milou (srv. Řím 12,1); ať všude ve světě vydávají svědectví o Kristu a těm, kdo se na to ptají, ať zdůvodňují, proč mají naději na věčný život (srv. 1 Petr 3,15) (LG 10).

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská služba v Církvi

Zároveň jsou od počátku z Božího lidu vybíráni muži, kteří mají mít **na Kristově jediném kněžství zvláštní podíl**; protože mají být pokračovateli v jeho kněžské službě zvláštním způsobem. Jsou to **biskupové, kněží** a jejich pomocníci **jáhnové. Kněžství je v tomto smyslu svátostí**, skrze kterou pokračuje v Církvi až do konce časů poslání, které Kristus svěřil svým apoštolům (KKC § 1536).

Zatímco všeobecné kněžství vlastně zajišťuje rozvoj křestní milosti jednotlivce, je svátostné kněžství jedním z prostředků, jimiž Kristus buduje svou Církev (srv. KKC § 1547).

V osobě kněze přichází do svého společenství sám Pán, aby ho posvěcoval svými svátostmi, aby ho živil svým tělem, aby k němu promlouval ve svém slově. Je to týž kněz Ježíš Kristus, kterého služebník skutečně zastupuje. Služebník pak je v síle kněžského svěcení, které přijal, připodobněn veleknězi, má moc působit silou samotného Krista, kterého zastupuje. (Pius XII.: *Mediator Dei*)

Hierarchické uspořádání církve

Prorocká služba

Přijetí, uchování a hlásání slova Pravdy patří v Církvi Kristově k předním úkolům, které Pán svěřil svým apoštolům a jejich nástupcům. Boží lid je zavázán k tomu, aby uchoval poklad víry, *jednou provždy křesťanům svěřený (srv. Juda 3)*, aby tento poklad víry znovu a znovu promýšlel, uváděl ve skutek a především předával dál.

Biskupové, kněží, jáhnové a jimi pověření laikové jsou tedy povinni hlásat, kázat, vyučovat a zvěstovat Boží slovo.

Garantem pravého vyučování je **Magisterium** – učitelský úřad církve: *biskupové jsou totiž zvěstovatelé víry, ..., jsou Kristovou autoritou obdařeni učitelé, ..., když učí ve spojení s římským biskupem, mají být v úctě jako svědkové Božské a katolické pravdy (LG 25).*

Hierarchické uspořádání církve

Prorocká služba

Magisterium je vykonáváno:

- **řádným způsobem** - pastýřské listy biskupů, encykliky („*okružní listy*“, určené *zpravidla celé Církvi nebo určitým konkrétním osobám*), dokumenty Kongregace pro nauku víry či jiných kongregací, ale třeba i promluvy biskupů a Římského biskupa. Zprostředkovaně mají svůj podíl na magisteriu i kněží, jáhnové a pověření laici.
- **mimořádným způsobem** - papež nebo koncil definují pravdu víry dogma: má charakter neomylnosti a závaznosti

Hierarchické uspořádání církve

Prorocká služba

Mimořádný způsob vykonávání magisteria:

Obecný koncil – biskupové celého světa jsou sezváni Římským biskupem, aby projednali otázky týkající se víry a mravů. Když se shodnou definici, kterou chtějí slavnostním způsobem vyhlásit ve spojení s Římským biskupem jako neomylnou, pak je tato pravda chápána jako *dogma* – neměnná pravda víry.

Římský biskup – jedná-li papež ve spojení s celou církví a hodlá slavnostním způsobem (*ex cathedra*) - definovat nauku týkající se víry a mravů jako neměnnou pravdu víry, pak je tato pravda chápána jako *dogma*.

Hierarchické uspořádání církve

Prorocká služba

Služba římského biskupa – papeže

- zvláštní postavení Petra ve skupině 12-ti: Mt 16,16-18; Lk 22,31n; Jan 21
- Řím je místo mučednictví a hrobů apoštolů Petra a Pavla – zvláštní postavení vůči jiným křesťanským místům a s tím související postavení římského biskupa.
- od 4. století je myšlenka primátu spojována více s osobou, než s místem – aplikace Mt 16,16-18
- po rozpadu západní říše se biskup Říma stává i viditelným politickým garantem
- 1. Vat. koncil: dogmatizace **primátu** a **neomylnosti učení**: papež jako nástupce sv. Petra je prvním pozemským pastýřem a učitelem.

Neomylnost papeže nebo koncilů se týká pouze otázek víry a mravů v učení, které je zakotveno v Písmu a v církvi od počátku nějakým způsobem věřeno. Garantem této neomylnosti je příslib JK, že bude se svou církví, a dar Ducha Svatého.

Hierarchické uspořádání církve

Pastýřská služba

Poslání pastýře = vést svěřené stádo

Pastýřské poslání Církve můžeme tedy v nejobecnější rovině spatřovat jako úkol vést člověka, nejenom vlastní společenství, ke Kristu. Posledním cílem každého člověka, je naplnění smyslu vlastní existence. Ti, kdo přijali Krista jako „návod na život“, ukazují cestu k němu i jiným.

Je to **autorita mravní a duchovní**, která opravňuje Církev vyjadřovat svůj názor na zákony tohoto světa, které vždy nemusí odpovídat zákonu přirozenému, resp. zákonu Božímu. Musí dbát o legitimitu těchto zákonů, aby odpovídaly Božímu záměru s člověkem a celým tvorstvem. Znovu a znovu je ale třeba Církvi připomínat, že se nejedná o autoritu moci, ale autoritu lásky.

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba nositelů svátosti svěcení (stavu) – sacramentum ordinis

Biskup

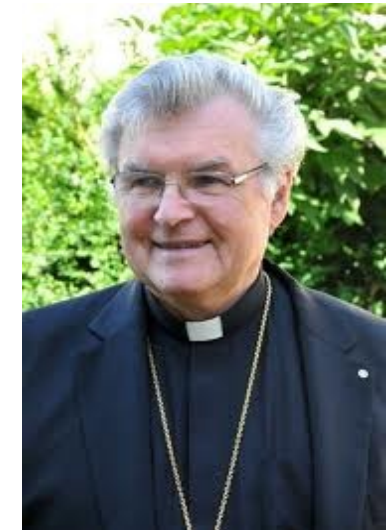
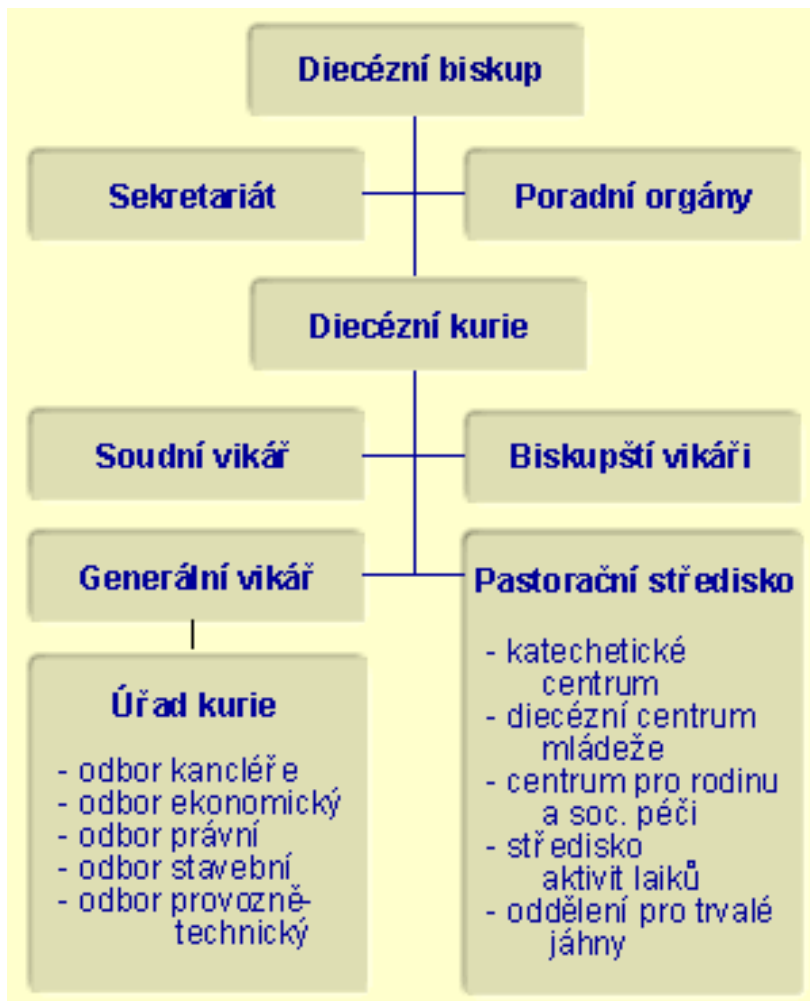
- nejvyšší pověření a služba v církvi
- plnost kněžství ⇒ účast na jediném kněžství Kristově, svátostí je vtažen do událostí spásy: eucharistie je zpřítomnění – „být při tom“
- biskup je hlavou místní církve – **diecéze**
- spolu s ostatními biskupy má péči o celek církve
- biskup má své **spolupracovníky** (pomocného biskupa, kněze ve farnostech – faráře a administrátory), své **zástupce** (vikáře) a tzv. **kurii**, která mu pomáhá plnit jeho službu (různé úseky: pastorační, katechetický, pro mládež, soudní, ekonomický, stavební...)

Služba římského biskupa (papeže): služba primátu v kolegialitě

Hierarchické uspořádání církve

Hierarchické uspořádání církve

Struktura Biskupství brněnského

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba nositelů svátosti svěcení (stavu) – sacramentum ordinis

Kněží

- *Presbyteroi* - „starší“
- spolupracovníci biskupa, jsou posláni od něj
- jsou pověřeni, aby hlásali evangelium a konali bohoslužby
- vedou jednotlivé farnosti (faráři) nebo zajišťují službu ve specifických zařízeních (kaplani). Kněží, kteří vypomáhají faráři ve farnosti jsou označeni jako farní vikáři.
- kněží, pověřeni péčí o seskupení více farností (děkanát), se nazývají děkanové.
- mají službu slova, svátostnou službu, starají se o kostely a fary a život farnosti. Potřebují další laické spolupracovníky, asistenty, poradní orgány.

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba nositelů svátosti svěcení (stavu) – sacramentum ordinis

Jáhni

- svěcení ke službě
- spolupracovník biskupa a kněze
- charitativní služby
- služba hlásání a pomoc při slavení eucharistie
- vede různé obřady
- podoba tzv. „stálého jáhenství“

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba laiků

- jako laici jsou označeni křesťané, kteří nejsou svěcení
- laiky nelze klerikalizovat
- **kněžská služba:** posvěcování životního partnera, práce, výchovy, slavení liturgie atd.
- **prorocká služba:** výchova a vzdělávání jako *katecheté*, laičtí odborníci pracující v církvi atd.
- **pastýřská služba:** podíl na vedení a správě farností, diecézí

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba laiků

Řeholníci

- jsou muži a ženy, kteří odpověděli na Boží volání a celý svůj život zasvětili Bohu. Říkáme jim také **řeholní sestry nebo řeholní bratři**. Po náležité přípravě skládají **řeholní sliby**. Někteří řeholníci muži přijímají i svátost svěcení.
- Zpravidla žijí v **klášteře**. Společenství řeholníků nebo řeholnic nazýváme **komunita**.
- Každá komunita má svého představeného či představenou.
- Je mnoho druhů řeholních společenství. Některá se věnují hlavně modlitbě, jiná pečují o nemocné, další se zaměřují na výchovu a vzdělávání, jiná pomáhají nejchudším ve vzdálených zemích, atd.

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba laiků

Řeholníci

Základní řeholní sliby jsou tři:

Slib čistoty: řeholník chce být plně k dispozici pro Boha i službu bližním. Chce, aby na jeho životě bylo vidět, že celé jeho srdce patří Bohu: proto se z lásky k Bohu vzdává manželství.

Slib chudoby: řeholník chce být dostatečně svobodný od hmotných starostí a veškeré své bohatství vidí v Bohu: proto se vzdává osobního majetku, nebo se zavazuje, že s ním bude zacházet ve shodě se slibem.

Slib poslušnosti: řeholník si je vědom toho, že lidská vůle je slabá a nejjistější cestou ke spáse je řídit se vůlí Boží. Proto se zavazuje k poslušnosti představeným, s jejichž pomocí Boží vůli rozpoznává.

Hierarchické uspořádání církve

Kněžská, prorocká a pastýřská služba laiků

Řeholníci

Co vlastně znamená slovo řehole?

Pochází z latinského *regula* = pravidlo. Členové řeholního společenství se totiž rozhodují pro život podle určitých pravidel.

- nejstarší formou zasvěceného života byli poustevníci
- zakladatelem mnišství v Evropě je svatý Benedikt
- speciálním oděvem řeholníků je *hábit*

Hierarchické uspořádání církve

Církev a život společnosti

- církev a církve / církevní společenství - *ekumenizmus*
- církev a jiná náboženství
- církev a kultura
- církev a charita
- církev a společnost
 - víra jako soukromá/veřejná záležitost?
 - hlas církve ve společnosti?
 - postnáboženská společnost?
 - církev a stát?